

metali v ogenj tudi svete podobe, ki so jih pobrali iz Bogkovega kota in drugod po hiši. Toda kako so ti novi gospodarji prišli k hiši? Čeprav je to daljša zgodba, se bomo pomudili ob njej. Ko je jeseni 1945 sedem šentjoških skrivačev odšlo v Italijo, so se pri hišah, ki so zanje skrbele, oddahnili. Končno so lahko mirno sprejeli miličniško patrolo, ki je prišla mimo, lahko so brez skrbi povabili v hišo domačega »agenta«, ki je z raznimi neprepričljivimi izgovori obiskoval domačijo. Kaj pa sedmerica, ki je 1. oktobra 1945 prišla v Gorico? Iz ohranjenega dnevnika Jakoba Žaklja je razvidno, da so se 13. oktobra prijavili na rdečem križu v Trstu in že naslednji dan odpotovali v notranjost Italije. Preko Verone, Bologne in Riminija so 18. oktobra prišli v begunsko taborišče v Senegaliji, kjer so našli več znancev in se kmalu živeli v taboriščno življenje. Do marca 1946 je Jakob še pisal dnevnik in v njem zabeležil tudi sledeče: »12. novembra 1945. Danes je prišla neka ženska z Vrsnika in prinesla pošto za Vrhovce. Jutri odpotuje nazaj. Tudi jaz sem napisal pismo za domače in ga ji bom oddal. 30. novembra. God patrona planinske cerkve sv. Andreja. 3. decembra 1945. S Koroškega se je vrnil Albert Malovrh in pripeljal s seboj brata Pavleta. Nekaj dni ostaneta tu, potem pa gresta naprej v Servigliano. Prinesla sta več pisem od znancev in skušal jim bom v kratkem odgovoriti. 1. februarja 1946. V naše taborišče je danes prišel g. Franc Zorec in bo ostal tu. 27. februarja 1946. Prejel sem tretje pismo od Lojzeta Oblak, Špičkovega s Planine in sem mu takoj odpisal.«

Do začetka leta 1946 je Jakob Žakelj vzpostavil zvezo tudi z dr. Krekom, dr. Staretom in Mirkom Bitencem, ki so bili tedaj v Rimu in jih je poznal že od prej. Verjetno jim je povedal o skrivanju v Šentjoštu in o poti v Italijo. Bitenc mu je že januarja 1946 pisal, ali še kaj misli na domače gozdove. Odgovor je bil seveda pritrdilen. Iz tega se je kmalu izoblikoval načrt, da bi po poti, po kateri so se konec septembra

umaknili iz domovine, vzpostavili posebno zvezo. Šentjoščani, ki so bili siti dolgočasnega življenja v taborišču in so na pomlad še bolj mislili na domače kraje, so se hitro oprijeli tega načrta. Najbolj jih je vzpodbujal Bitenc, vedeli so pa za načrt tudi drugi. Dr. Stare je konec maja 1946 pisal Žaklju: »Lepo pozdravljam in vso srečo Vam želim. Prosim Vas pa, čuvajte svoje življenje.« Tudi dr. Krek je za načrt vsaj vedel. Najprej sta se konec februarja 1946 odpravila na pot Pavle Žakelj in Franc Zorec. Oglasila sta se pri Malovrhovih in pri Žakljevih v Šentjoštu. Na povratku sta pripeljala s seboj Milana Zajca, rešenca iz jame v Kočevskem rogu in g. Franca Filipiča iz Novega mesta, ki je bil že starejši in je težko prenesel naporno pot. Glede Zajca je posredoval takratni škofijski tajnik Stanko Lenič, ki je vedel, da se skriva. Filipič je dobil zvezo preko župnika Oblaka, s katerim se je poznal iz časa njegovega službovanja v Novem mestu.

Leta 1946 in 1947 so Stanko Guzelj, Albert Malovrh in Jakob ter Pavle Žakelj po tej poti še nekajkrat prišli v domači kraj. Na prvo potovanje sta Zorec in Žakelj odšla iz Senegalije. Da bi bili bliže meje, so kasneje zapustili taborišče in se naselili v Gorici. Potovanju konec novembra 1947 se je pridružil tudi Bitenc. Zaradi močnega deževja se je pot zavlekla in šele 8. decembra ob treh zjutraj so prišli na Žakljev rojstni dom, po domače h Krvinetu v Šentjošt. Bili so štirje. Utaborili so se »na zgornjem odru« na hlevu. Bitenc je po dveh dneh odšel v Ljubljano, Božo Berlot, Darko Pregelj in Jakob Žakelj pa so ostali. Berlot in Pregelj sta čakala na zvezo za Dolenjsko, pa je ni bilo. Okrog novega leta se je Pregelj, ki je bil stalno bolehen, vrnil nazaj v Italijo. Čas je kljub vsemu hitro tekkel. 30. januarja zjutraj je šla Žakljeva sestra Fanika v Ljubljano po opravkih in spotoma odnesla nekaj pošte za Bitenca, ki naj bi jo oddala na stanovanju Bitenčeve žene v Medvedovi ulici. Vrniti bi se morala najkasneje do osmih zvečer, toda namesto nje je prišla četa knojevcev in obkolila

domačijo. Vdrli so v hišo in jo preiskali, z žepnimi svetilkami so pregledali tudi hlev, le na oder v podstrešju se niso povzpeli. Ko so odšli s hleva, sta Berlot in Žakelj zlezla iz svojega brloga in se poskusila izmuzniti iz obroča. Kamorkoli sta se obrnila, sta naletela na stražo. Nekoliko ju je ščitila trda tema. Ko sta se še enkrat približala domnevnemu obroču, je nenadoma počila bomba in zadrdrale so brzostrelke. Žakelj je kljub temu planil naprej in se prebil, Berlot je pa obležal ranjen. Ranjen je bil tudi eden izmed knojevcev. Oba so odnesli v hišo. Žakljevi materi so rekli: »Tu imaš zdaj svojega sina!« Ona je pa mirno odgovorila, da to ni njen sin, da ga ni še nikoli videla. Za silo so ju obvezali in odpeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer je Berlot 8. februarja umrl. Mater Frančiško in deklo Poldo Martinčič so 1. februarja zjutraj odpeljali v ljubljanske zapore. Knjejci in oznovci so potem še nekaj tednov ostali na Krvinetovi domačiji, patroljirali po okolici in vodili na zaslišanje vse, ki so se jim zdeli vsaj malo sumljivi. Janezu Kavčiču iz Lavrovca so dokazovali sodelovanje z ilegalci in bi ga gotovo odpeljali v Ljubljano, če ne bi pobegnjl z balkona Krvinetove hiše. 13. februarja so z njenega doma v Suhem Dolu odpeljali še Marijo Žakelj, ženo Jakoba Žaklja. Za pet otrok v starosti od 3 do 12 let so poskrbeli sorodniki in sosedje.

Že 17. februarja je bila pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani razprava, na kateri so bili »zaradi podpiranja in nudenja različnih oblik pomoči organizirani špijonski bandi« obsojeni sledeči:

Žakelj Frančiška, rojena 1880, na eno leto in pol odvzema prostosti s prisilnim delom, na eno leto izgube političnih pravic in na zaplembo celotnega premoženja.

Žakelj Frančiška (Fanika), rojena 1910, na sedem let odvzema prostosti in na dve leti izgube političnih pravic.

Martinčič Polda, dekla, rojena 1921, na dve leti in pol odvzema prostosti in na odvzem političnih pravic za dobo enega leta.